

MOKYTOJAI UŽ POKYČIUS:

Strategijos tvarumui ugdyti klasėje ir už jos ribų

Švietimas tvariam vystymuisi (angl. *Education for Sustainable Development*) skirtas suteikti mokiniams žinių, ugdyti įgūdžius, vertybes ir požiūrį, kad jie galėtų priimti pagrįstus sprendimus ir imtis atsakingų veiksmų aplinkos, visuomenės ir ekonomikos atžvilgiu.¹

Plėtojant švietimą tvariam vystymuisi ugdymo procese ir siekiant mokinių įsitraukimo į vietos, šalies ir net pasaulio bendruomenes, mokytojai yra itin svarbūs, nes jie tampa visuomenės pokyčių skatintojais.

Šiame leidinyje pateikiamos tyrimo IEA ICCS 2022² (*International Civic and Citizenship Education Study*) išvados. Jame pateikiama aktualių pavyzdžių, kaip galima klasėje skatinti aktyvų mokinių pilietiškumą ir tvarumą mokykloje bei padėti jiems įsitraukti į platesnę bendruomenę.

Vietos ir pasaulio kontekstų susiejimas ugdymo veiklose

Pamokoje, kurdami veiklas, leidžiančias mokiniams suvokti, jog asmens elgesys vietos lygmeniu turi pasekmių pasauliniu mastu, galite paskatinti juos veikti tvariai.³

81 % mokinių tarptautiniu mastu
ir

85 % mokinių Lietuvoje

nurodė, kad išmoko saugoti aplinką
(pvz., taupydami energiją ir rūšiuodami
atliekas).

61 % mokytojų tarptautiniu mastu
ir

52 % mokytojų Lietuvoje

nurodė, vykdę veiklas, didinančias mokinių
informuotumą apie pernelyg didelį išteklių
vartojimą ir to poveikį aplinkai.

Mokytojai gali padėti mokiniams tyrinėti ir apmąstyti jų asmeninio gyvenimo būdo pasekmes visuomenei, suteikti galimybę imtis tvary veiksmų, galinčių pakeisti padėtį.

Mokyklos ir bendruomenės bendradarbiavimo skatinimas

Vietos bendruomenė gali tapti vertingu šaltiniu, tiriant kasdienes tvarumo klausimus. Veikla vietos bendruomenėje, bendradarbiaujant su išorės grupėmis ir asociacijomis, gali sustiprinti aktyvų mokinių įsitraukimą, palaikant aplinkos tvarumą.⁴

61 % mokytojų tarptautiniu mastu ir

72 % mokytojų Lietuvoje

nurodė, vietos bendruomenėje vykde veiklas, susijusias su aplinkos tvarumu (pvz., energijos ir vandens taupymas, atliekų rūšiojimas).

Mokytojai ir mokiniai gali bendradarbiauti su grupėmis ir organizacijomis vietos bendruomenėje ir taip pagilinti mokymąsi bei įsitraukimą į veiklas, kurios susijusios su tvarumu.⁵

Švietimo tvaram vystymuisi integravimas į ugdymo programas

Švietimo tvaram vystymuisi klausimų įtraukimas į pilietiškumo ugdymo programą ir integravimas į visus mokomuosius dalykus leidžia mokiniams mokytis ir spręsti sudėtingus tvaraus vystymosi iššūkius iš įvairių perspektyvų bei plėtoti žinias, požiūrį, vertybes ir įgūdžius.

46 % mokytojų tarptautiniu mastu ir

56 % mokytojų Lietuvoje

nurodė, kad pagarbos ir aplinkos tausojimo skatinimas yra vienas svarbiausių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tikslų.

87 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, tarptautiniu mastu* ir

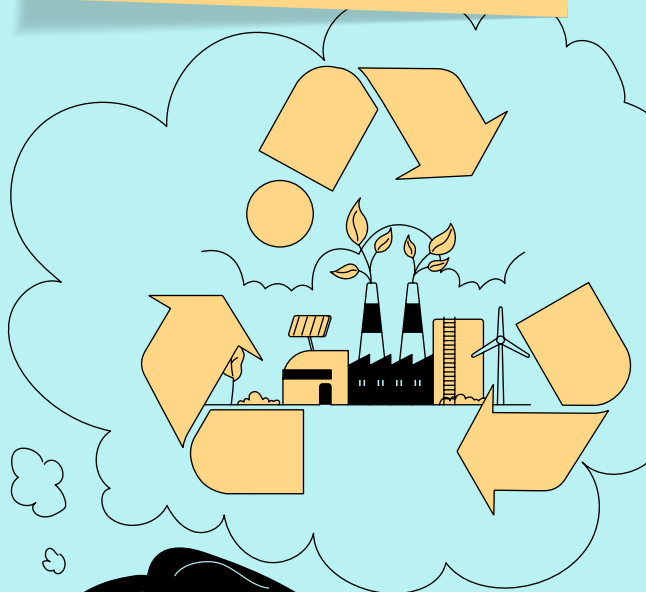
91 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, Lietuvoje**

nurodė kartu su savo mokiniais nagrinėję klausimus ir temas, susijusias su aplinkos tvarumu (pvz., klimato kaita, skurdas pasaulyje, vaikų darbas).

Visų mokomųjų dalykų mokytojai gali palaikyti mokinių įsitraukimą į tvarų vystymąsi ir švietimą.

***Pastaba:** Tai mokytojai, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų tarptautiniu mastu.

****Pastaba:** Tai mokytojai, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų Lietuvoje.

Mokinys – mokymo ir mokymosi proceso centre

Švietimo tvariam vystymuisi kontekste, kaip ir pilietinio ugdymo bei pilietiškumo srityje, interaktyvūs ir į mokinius nukreipti mokymo metodai gerina mokymąsi, stiprina bendradarbiavimo įgūdžius, didindami gebėjimą spręsti kasdienio gyvenimo klausimus.⁷

53 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, tarptautiniu mastu* ir

61 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, Lietuvoje**

nurodė, kad jų mokiniai dažnai arba labai dažnai tyrinėja ir (ar) analizuoja informaciją, surinktą iš įvairių interneto šaltinių.

51 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, tarptautiniu mastu* ir

56 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, Lietuvoje**

nurodė, kad pamokose jų mokiniai dažnai ir labai dažnai, atlikdami su pilietiškumu susijusias veiklas, mažose grupelėse nagrinėja klausimus įvairiomis temomis.

Taikyti aktyvius mokymosi metodus gali padėti atviras klasės klimatas, palankus diskusijoms. Tuomet klasė suvokiama kaip saugi ir įtrauki erdvė, kurioje mokiniai jaučiasi laisvi, reikšdami savo nuomonę, nagrinėdami prieštarigus klausimus ir aptardami rūpimas temas.⁸

77 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, tarptautiniu mastu* ir

89 % mokytojų, kurie moko su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių dalykų, Lietuvoje**

nurodė, kad pilietiškumo temoms skirtose pamokose jų mokiniai dažnai ir labai dažnai diskutuoja aktualiais klausimais.

Diskusijoms gali vadovauti mokytojai arba mokiniai. Norint, kad diskusijos būtų rezultatyvios ir pagarbios, prieš įtraukdami mokinius į tokio pobūdžio veiklas, mokytojai turi nustatyti ribas.⁹

Tai galima padaryti susitariant dėl svarbiausių taisyklių, grindžiamų abipuse pagarba, aktyviu klausymusi ir priešingų nuomonių supratimu.

Mokytojai gali pritaikyti interaktyvius ir aktyvaus mokymosi metodus, kad suteiktų mokiniams galimybę tiesiogiai tyrinėti ir imtis tvarių veiksmų mokykloje ir už jos ribų.

DAUGIAU INFORMACIJOS

ICCS renka duomenis iš 8 klasės mokinių (vidutinis mokinių amžius – 13,5 metų ir daugiau) ir mokytojų, kurie moko pagrindinių ugdymo turinio dalykų 8 klasėje, įskaitant su pilietiniu ugdymu ir pilietiškumu susijusių dalykų. ICCS 2022 yra 2009 m. pradėto tyrimo trečiasis ciklas.

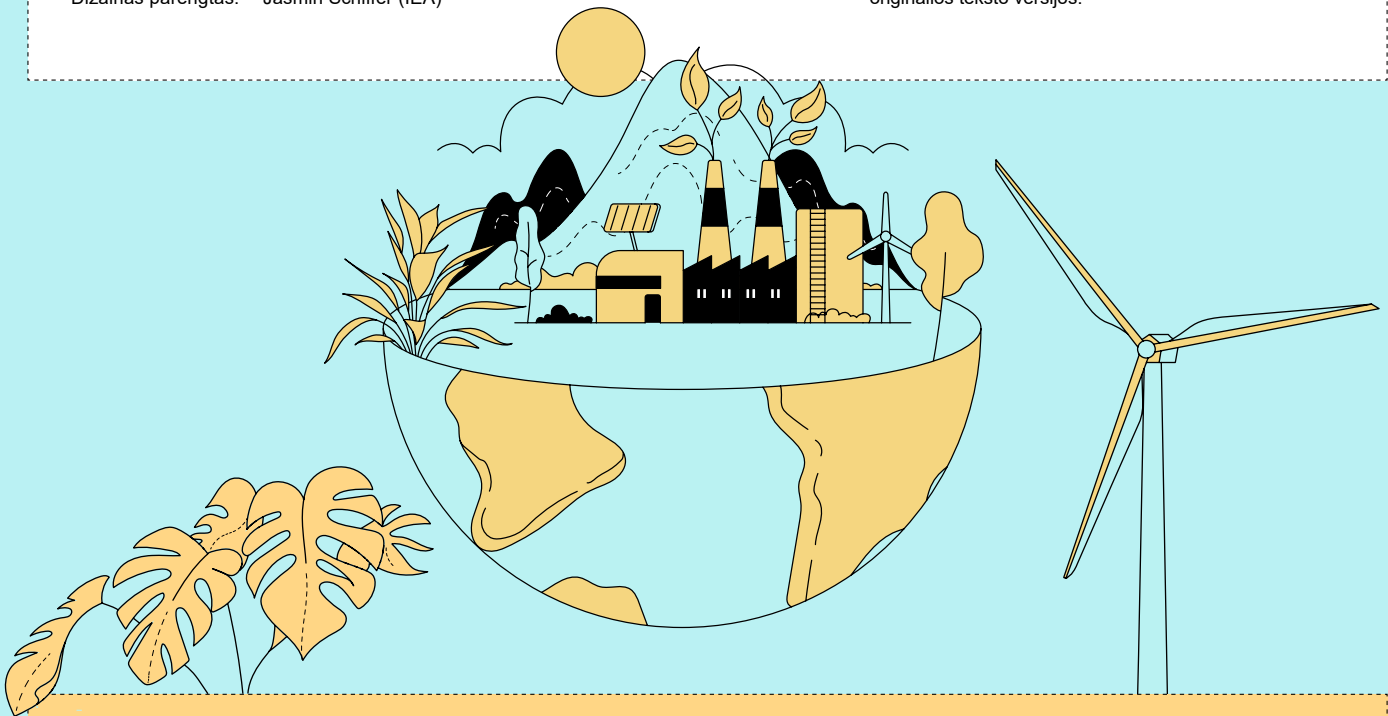
Pilietiškumas ir pilietinis ugdymas gali vykti per įvairių mokomųjų dalykų pamokas, mokytojams prisidedant prie mokyklos kultūros ir klimato, turinčio daug įtakos pilietiniam ugdymui, puoselėjimo. Todėl šiame tyrime dalyvauja visų mokomųjų dalykų mokytojai.

Švietimas tvariam vystymuisi yra nauja tikslinė ICCS 2022 tyrimo sritis, matuojama naudojant įvairius tyrimo instrumentus.

Turinys parengtas: Valeria Damiani (Universitą LUMSA)
Bruno Losito (Universitą LUMSA)
Gabriella Agrusti (Universitą LUMSA)

Išversta ir pritaikyta: Tai angliško teksto, kurį paskelbė IEA, lietuviška versija. Išvertė ir pritaikė Nacionalinė švietimo agentūra. Vertimo IEA netikrino. IEA ir Universitą LUMSA neatsako už jokių netikslumų, praleidimus ar skirtumus tarp šio vertimo ir originalios teksto versijos.

Dizainas parengtas: Jasmin Schiffer (IEA)

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. UNESCO (2016)
2. Schulz et al. (2023)
3. UNESCO (2020)
4. UIL Policy Brief 8 (2017)
5. Noguchi et al. (2015)
6. UNESCO (2017)
7. Council of Europe (2018)
8. Council of Europe (2015)
9. UNESCO (2012)

